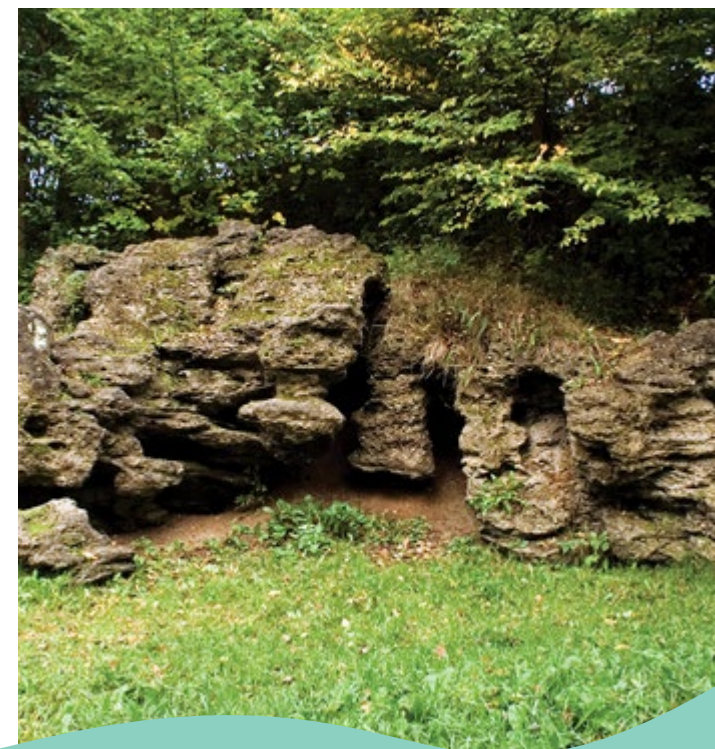

Grejsdalstien

Vandrerute mellem Jelling, Grejs og Vejle

Isfuglen holder til langs den slyngede å, hvor den kan fiske.

Grejs klipper.

Skoven er smuk på alle årstider.

Foto: Mads Fjeldsø

Løgfrøen er et af de mange små dyr du kan finde ved Grejsdalstien.

Stor trompetsvamp er en dejlig spisesvamp, der vokser i ådalen.

Foto: Mads Fjeldsø

sjove interaktive udfordringer og undervisningsforløb.

Kongernes Jelling

På museet Kongernes Jelling fortælles historierne om vikingetiden og trosskiftet i Danmark i en moderne interaktiv udstilling.

Quiz: Fra istid til nutid

På de første 2 km af Grejsdalstien er der opsat 11 pæle med QR-koder. Scan koderne med dit mobilkamera og deltag i istidsquizen. Det hele starter, hvor Grejsdalstien begynder i Vejle - ved St. Grundet Skovvej bag Vejle Hospital. Hvert spørgsmål begynder med en animationsfilm, der viser et fænomen fra istiden.

Gratis: Økolariet i Vejle

Du kan helt gratis besøge oplevelsesuniverset Økolariet og blive klogere på klima og bæredygtighed ved hjælp

Se filmene her

Scan QR-koden og se alle filmene.

Grejs Klipper

En lille afstikker fra Grejsdalstien, ca. en halv kilometer op ad Grejs Bakke, bringer dig til et bemærkelsesværdigt klippefremspring i Grejsdalen. Formationen er opstået af kalk, der blev udfældet nede i jorden. Her sammenkittede kalken smeltevandssand og grus til en betonlignende klippe.

Togtur og attraktioner

Togbanen, som fører igennem Grejsdalen, stod klar til kørsel i 1894 og siges i dag at være Danmarks stejleste jernbanebjerg - på nær lignende stigninger i Storebæltstunnelen.

Gratis: Økolariet i Vejle

Du kan helt gratis besøge oplevelsesuniverset Økolariet og blive klogere på klima og bæredygtighed ved hjælp

udnyttet den kraftige strøm i Grejs Å. Især på åens nederste 6 kilometer, hvor faldet er på ikke mindre end 25 m, var der mange møller.

I slutningen af 1800-tallet og i begyndelsen af 1900-tallet drejede møllejulene hurtigt, og i den periode havde området landets største koncentration af industrimøller. De leverede strøm til klæde-, papir- og metalproduktion. I dag er møllebygningerne kun delvist bevarede, og flere af dem er lavet om til beboelse.

Alle mølleopstemninger er nedlagt, bortset fra Hopballe Mølle, der ligger i den øvre ende af åen. Det giver fri passage for havørreden i det meste af åen. Den svømmer op fra havet, gyder og yngelen lever i stort antal sine første år her.

mangfoldighed af enge, moser, overdrev, vandløb og søer, der giver området særlig beskyttelse. En del af Grejs Ådal er også fredet efter danske regler. Her er fredningens formål at bevare de smukke landskaber og forhindre yderligere bebyggelse.

Klimasikring i ådalen

Ved skybrud tager det 5-6 timer før vandmasserne fra Grejs Ådal rammer Vejle, og skaber store oversvømmelser i den lavtliggende by. Siden 2020 er der derfor arbejdet med vandtilbageholdelse på det øverste af Grejs Ådal. I de udvalgte områder skal der i alt kunne tilbageholdes 170.000.000 liter vand, når der er kraftigt nedbør i området.

Vandkraft, møller og industri
15 vandmøller har gennem tiden

Sjældne Fugle
Langs Grejs Å er der flere ynglebestande af ret sjældne fugle. Du kan møde isfluglen, som graver sit redehul i skrænterne, og lever af insekter og små fisk fra det rene vandløb. Den kommer ofte flyvende hurtigt hen over vandoverfladen.

Vandstæren lever i Grejsdalen, og som et af de få steder i landet yngler den også her. Vandstæren yngler nemlig kun ved stærkt strømmende vand. Om vinteren ses vandstæren mere almindeligt langs vandløbene i Danmark.

200 svampearter

Jordbunden er meget varieret i skovene - den er leret nogle steder, og der ligger mange døde grene og træstammer i skovbunden. Netop under disse forhold, og fordi skovene er mange tusind år gamle, trives et væld af svampearter.

Der er registreret ikke mindre end 200 svampearter i Brandbjerg Sønderkov og Højgård Skov - 14 af disse er sjældne i Danmark og er på listen over truede arter. Du finder også mange gode spisesvampe, bl.a. stor trompethat, der typisk vokser under bøgetræer.

Fredet område

Omkring halvvejs på ruten mellem Grejs Mølle og lidt vest for Hørup Bro kommer du igennem et Natura 2000 område, der er beskyttet efter EU-regler. Her skal myndighederne sikre, at den sårbare natur bevares og har det godt. Det er den rige natur med en

Åen bugter sig langs vandrestien.

Naturen og kulturen

Det kuperede og stejle terræn har aldrig været egnet til landbrug. Derfor har det meste af området været dækket af skov siden istiden.

Skovene er i dag overvejende bøgeskove, der vokser på skrænterne. På de lavtliggende arealer langs åsystemerne vokser flere steder aske- og elletræer, der lever med rødderne i vand. Mange sjældne svampe, mosser og laver vokser i skovbunden. Du kan være heldig at se både rådyr, ræv og egern på din tur.

Stor artsrigdom

Især i Brandbjerg Sønderkov, i Højgård Skov og i de sumpede engområder ved Hørup Bro, er der meget stor artsrigdom. Her er fundet op mod 270 forskellige plantearter. I ellesumpen ved Hørup Bæk vil du kunne se den meterhøje elfensbenpadderok, og på den fugtige lerjord vokser skavgræs, en særlig plante, der er ru på grund af sit indhold af kisel. Den blev tidligere brugt til at rengøre bætter og kar.

I det tidlige forår vil du i Grejsdalen kunne se større områder med hvid hestehov - en plante, der senere på året får store og meget karakteristiske blade. Gul og blå anemone kan ligeledes ses i foråret i Brandbjerg Sønderkov. Et sted i dalen vokser også vedvarende måneskulpe - der ellers kun er set på Bornholm. På nogle af engene langs Grejs Å-systemet kan du enkelte steder se store bestande af majsgeurt.

Grejsdalen om foråret.

Ved Brandbjerg er der en shelterplads med toilet og bålplads. Du kan booke shelters i Vejle Kommune på udeliv.vejle.dk.

Grejsdalstien

På Grejsdalstien kommer du igennem et af landets dybeste og smukkeste dalstrøg med stejle bakkeskrænter på op til 8,8% stigninger og med Grejs Å strømmende i dalbunden.

Det er Grejsdalen, som strækker sig fra Vejle og ca. 5 km nordpå.

Her indvandrede de første træer for ca. 12.000 år siden, og der har sandsynligvis været skov på skrænterne siden. I dag er det mest bøgeskov. Flere erosionskløfter går vinkelret ind på ådalen og tegner store fordybninger i det kuperede landskab. Mellem Hørup Bro og Brandbjerg følger stien Hørup Bæk. Også her vil du opleve en varieret bøgeskov i en ådal med erosionskløfter, åbne enge og moser.

Urørt skov

Brandbjerg Sønderskov er en mere rodet skov med væltede gamle træer. Stammer og grene ligger spredt i skovbunden blandt selvsåede træer. Skoven har ligget urørt siden 1997, hvor almindelig skovdrift ophørte for at give plads til en rig og varieret natur. Her udvikler skoven sig naturligt, helt uden påvirkning fra mennesker. Når træerne vælter, må de ikke fjernes, og det er ikke tilladt at fælde træer.

Den urørte skov er unik. Der findes ikke meget af den i Danmark. Kun godt en procent af Danmarks skov er urørt skov. De fleste skove, du kommer i, f.eks. stats- og kommune-skovene, bliver drevet med naturnær

drift. Her tager man hensyn til natur og miljø, men skoven 'passes', vand bliver drænet væk, træer bliver fædet og fjernet, og der bliver plantet nye træer på arealerne.

Udover bøgetræer vokser der også avnbøg, som på trods af navnet, egentlig er i familie med birketræer, og kun vokser vildt i Syddanmark. Barken på et gammelt avnbøgtræ er sølvgrå, glat og med fine, lyse striber på langs.

Åbent landskab

Mellem Brandbjerg og Jelling forløber ruten i åbent landskab på grusvej langs med marker, og et stykke af ruten følger Hærvejen, der fører direkte til vikingemuseet Kongernes Jelling.

Det praktiske

Turen er afmærket med orange pile, og der er gangbroer til at hjælpe dig over de våde partier. I perioder med meget nedbør er der passager på ruten, som er mudrede - så husk vandrestøvler.

Størstedelen af ruten er nem og uden større stigninger, men omkring Brandbjerg Sønderskov vil du opleve et kuperet terræn. Du kan overveje at starte turen i Jelling og slutte i Vejle, så du går "ned ad bakke". Det tager ca. 3 - 5 timer at gå hele turen på 16 km. Du kan tage både tog og bus fra Jelling til Vejle og omvendt tilbage til start.

Ruten går for det meste igennem privatejet skov. Kun skovarealet nær Vejle ejes af Vejle Kommune.

Sådan må du færdes i området

Grejsdalstien løber igennem private arealer på en stor del af ruten. Vis venligst hensyn og pas godt på naturen.

- Du må gå og cykle og på veje og stier i det åbne land.
- Du må gå og cykle på veje og stier i privat skov fra kl. 6 til solnedgang.
- Hunde skal føres i snor.
- Efterlad ikke affald.

Find oplevelserne undervejs på din mobil

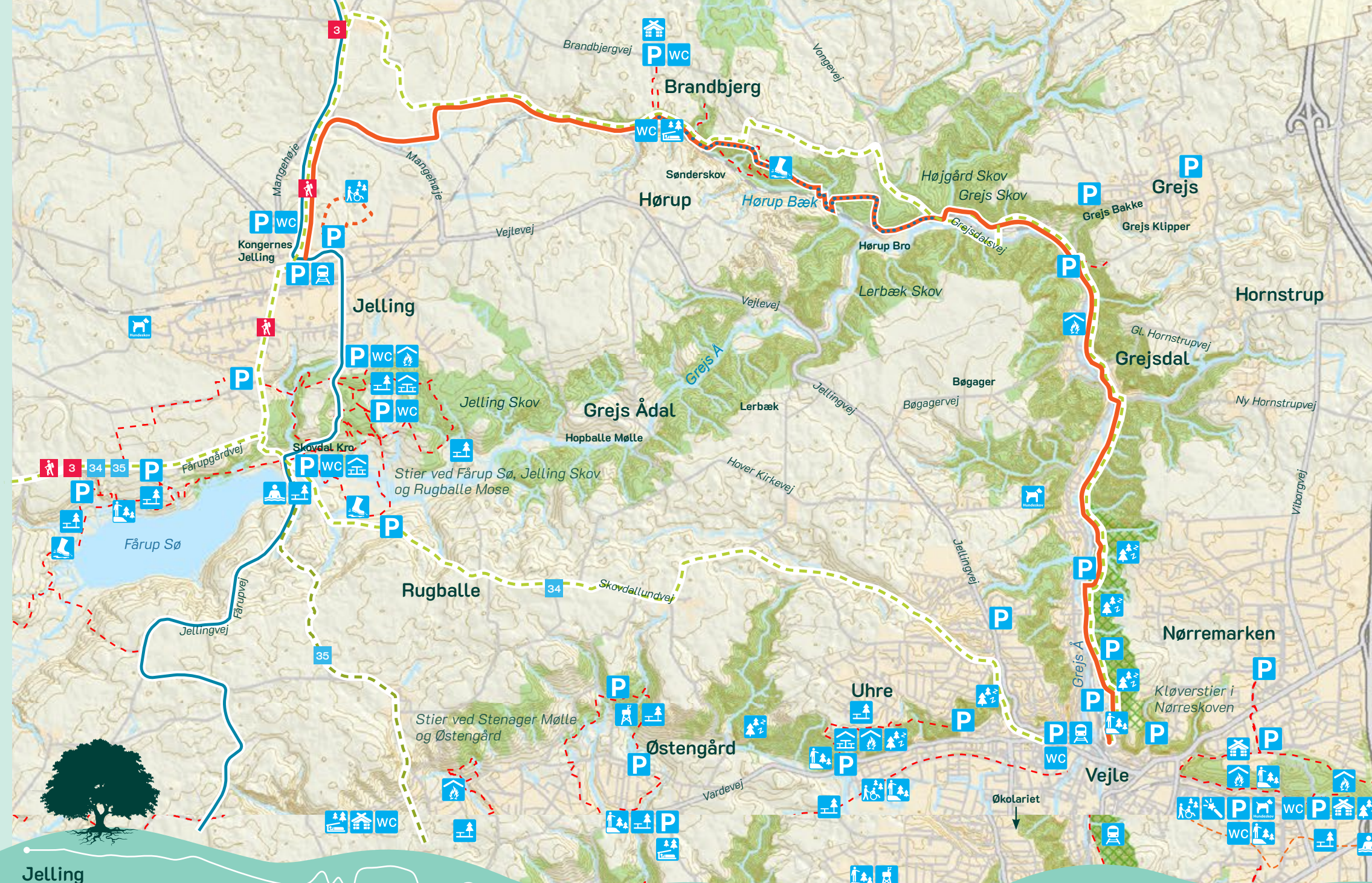
- 1 Slå GPS til på mobilen
- 2 Scan QR-koden. Så lander du på hjemmesiden: <https://udeliv.vejle.dk/>
- 3 Vælg den rute du vil vandre. Find P-pladser, toiletter og seværdigheder i nærheden.

OBS: Klik på dette lille navigationsikon øverst til venstre på skærmen, og følg ruten, mens du vandrer.

Signaturforklaring

- Grejsdalsstien
- Våde passager i perioder
- Øvrige vandrerruter
- Cykelturforslag, brug MTB langs Grejsdalsstien
- Cykelruter, regionale
- Hærvejen
- P-plads
- Toilet
- Tog
- Handicapeget rute
- Borde og bænkesæt
- Madpakkehus
- Hundeskov
- Stilleskov
- Naturlegeplads
- Motionsredskaber
- Seværdighed
- Udsigtspunkt
- Udsigtstårn
- Bålhytte
- Skovhytte
- Shelter
- Strand
- Husk gummistøvler
- Natureventyr for børn

Læs mere om natur-eventyr på [Vejle.dk](https://udeliv.vejle.dk)

Jelling
ca. 110 højdemeter

Vejle
ca. 7 højdemeter

Målforskel 1:40.000 1,600 Meter
Geodatastyrelsen

Grejsdalen og Grejs Ådal

Grejsdalen og Grejs Ådal er to forskellige dale, der løber i forlængelse af hinanden - de leder begge vand fra Fårup Sø og opland ud til Vejle Fjord.

Grejs Ådal, som løber fra Fårup Sø til Grejs, er en tunneldal, der blev skabt af smeltevandets erosion under gletsjeren.

Grejsdalen, som strækker sig fra Grejs til Vejle, er en erosionsdal. Ved det sidste isfremstød under den sidste istid for ca. 18.000 år siden lå isranden-linjen syd for Grejs og vest for Vejle. Foran isen strømede smeltevandet fra gletsjeren og dannede en større issø - 'Bøgager Issø'. Søen blev

tømt i et dramatisk dæmningsbrud, hvor vandmasserne med stor kraft eroderede sig ud i Vejle Ådal og skabte begyndelsen til den nord-syd-gående Grejsdal mellem Grejs By og Vejle.

Grejs Å har med et fald på 50 m i løbet af sine 22 km et meget stejlt forløb. Sammenlignet med f.eks. Gudenåen, der kun har et fald på 60 m over 158 km, er Grejs Å nærmest en bjergbæk. Derfor finder du en helt anden natur end den, du ser ved mange andre vandløb i Danmark. Her lever f.eks. mange forskellige arter af slørvinger, døgnfluer og vårflyer - arter, som kun lever i rent vand med en kraftig strøm.

Inspiration til udelivet

Scan QR-koden og find alle andre spændende naturoplevelser og faciliteter i Vejle kommune.

Giv et praj

Vi arbejder løbende med vedligeholdelse af stier og friluftsfaciliteter.

Udgivet af Vejle Kommune i 2022